

Растислав Дурман

**ОНА БИГА
КОЈА НИСУ
СИГА**

**Бајке европских народа
о џиновима**

Илустровао
Добросав Боб Живковић

мала лагуна

Copyright © Растислав Дурман, 2024

Copyright © 2024 за ово издање, ЛАГУНА

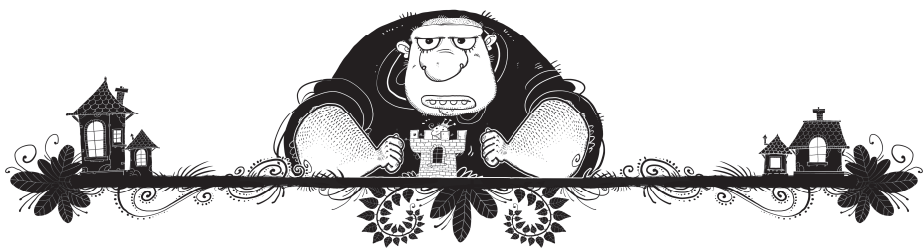
САДРЖАЈ

1. Сунђерче и џин	7
2. Росела која је волела ротквице	23
3. Три пса	35
4. Бедик и Џин Нерањиви	51
5. Син ирског краља и џин са језера Лејн	65
6. Здела од злата и дијамантско копље	81
7. Седам пари гвоздених папуча	95
8. Џиново пастирче	105
9. Иван Медведовић	113
10. Три срећна кројача	129
11. Џин и Иван Сиромашак	141
12. Изгубљена принцеза	149
13. Витез Јанко и џинови разбојници	159
14. Џин који није волео кости	171

СУНЉЕРЧЕ И ЦИН

ОВА НАМ БАЈКА
ДОЛАЗИ ИЗ БЕЛГИЈЕ
И КАЗУЈЕ ДА
КО СА ЏИНОМ ТИКВЕ САДИ
ТРЕБА ДА РАЧУНА НА ТО
ДА ЋЕ ПОСЛЕ ИМАТИ ПРОБЛЕМА
ДА ИХ ДОХВАТИ.

Био једном један дечак чије је лице било пуно
ожиљака од малих богиња па су га сви звали
Спонксен, што значи Мали Сунђер или Сун-
ђерче. Откако је проходао и проговорио, његови
родитељи нису знали шта би с њим, а како је растао,
постајао је својима све већа главобоља. Склон несташ-
шлцима а несклон учењу, није мислио ни на шта
друго до на бесне глисте које би могао да изведе и
добро се забави.

– Нема разлога за бригу, пријатељи моји – рекао је
црквењак сеоске цркве Сунђерчетовим родитељима
код којих је волео да наврати на лулу дувана и чаши-
цу разговора. – Виђао сам ја такве као што је тај ваш
мали, треба га само добро наплашити па ће да буде
миран као дубица. Ако се слажете, ја ћу њега да доте-
рам у ред.

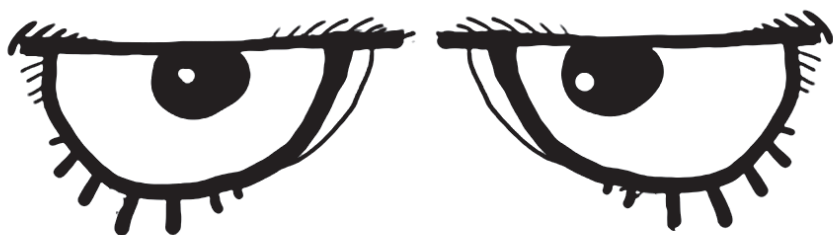
Родитељи су се сложили, па је пре заласка сунца
црквењак набелио лице брашном, огрнуо се белим
чаршавом и сакрио се иза једног дрвета поред гро-
дља на путу којим је Сунђерче морао да прође на
повратку кући. Кад је, после неког времена, чуо деча-
ка како звиждуће, изненада је искочио иза дрвета и
почео да маше рукама.

– Здраво – рекао је Сунђерче – а ко си па ти?

Црквењак је зајечао и зајецао.

– Шта је било? – питао је дечак. – Јеси ли боле-
стан?

Црквењак је застењао, па зајечао још гласније,
махао рукама као навијен и скакао као да је на трам-
булини.

– Не могу да останем овде целу ноћ – рекао је Сунђерче. – Ако нешто желиш од мене, реци, а ако не, склони се и пусти ме да прођем.

Црквењак се није померио него наставио са јечањем, јецањем и стењањем, па га је Сунђерче ударио јасеновим штапом. Црквењак се уплашио и пао на земљу. Пролазећи поред њега, дечак је успео да види ко се то издаје за утвару и препознао га.

Сунђерчетови родитељи су се мало бринули за своје дете, бојали су се да црквењак не претера са застрашивањем. Дечак, међутим, није изгледао као уплашен: штавише, навалио је на вечеру да му је све пуцало иза ушију.

– Замислите шта ми се смешно десило кад сам се враћао кући – причао је родитељима између залогаја. – Идем ја тако путем, а онда је, одједном, испред мене искочила приказа у белом и почела да се бечи.

– Страшно, приказа у белом – као згрозио се његов отац. – А шта си ти урадио?

– Распалио га штапом, шта друго? – одговорио је Сунђерче весело. – Тако сам докачио приказу да јој више никад неће пасти на ум да плаши пролазнике.

– Неваљалче! – викнуо је отац. – Није то била никаква приказа, него мој пријатељ црквењак! Наш црквењак!

– Сам је крив – рекао је дечак. – Ко га је терао да изиграва приказу?

Његов отац није престајао да се љути, па је Сунђерче отишао у своју собу и бацио се на кревет.

– Нећу ја ово да трпим – гунђао је. – Кад је моји-ма више стало до неке приказе него до мене, одох ја у бели свет!

Сутрадан ујутру Сунђерче се искрао из куће. Није понео ништа осим векне хлеба, комада сира и врапца кога је припитомио још док је био врапче. Ходао је дуго док није стигао до шуме, а онда сео да се одмори, наслонио се леђима на дебло обореног дрвета, па задремао.

Била је то шума у којој је живео цин такав да га је тешко било и замислити. Црте лица су му више налик зверским него људским, на челу је имао рогове, а нокти дуги и закривљени као канџе дивље животиње. Себе је доживљавао као господара шуме и нерадо је гледао на то да му се неко ту мота. Кад је видео Сунђерчета како дрема, јако се наљутио, ишчупао младо дрво из корена и ударио дечака по рамену.

Сунђерче се само правио да дрема; тутњава циновог доласка га је пробудила, али се правио да спава и даље. Знао је да му је једина шанса да остане у животу да остане присебан. Издржао је ударац и промрмљао:

– Несносне мушице, не може човек да спава од њих...

– Је ли? – рече џин, још бешњи зато што се дечак није понашао као што се очекује од неког ко би морао да вришти од страха и бола. – Сад ћеш ти мени сасвим чврсто да заспиш!

Па је ударио Сунђерче по другом рамену*.

– Е са ове стране уједају још горе – промрмљао је дечак. – Ништа овде од дремке...

Онда је одглумио буђење и изненађење што види џина.

– Ти ме то голицаш? – рекао је џину. – Срећа твоја што сам тако добар, па ти нећу сломити врат због безобразлука.

– Ти мени да сломиш врат?! – вриснуо је џин. – Могоао бих да те згњечим међ’ два прста јер имам снагу ко два’ес’ човека.

– Речи! – рекао ке Сунђерче. – Не сумњам да си на речима јачи него чета оклопника, само код мене ти то неће проћи. Ако хоћеш да поверујем да си јак, мораћеш то и да ми докажеш. Хајде докажи!

– Доказ! – вриштао је џин. – Какав доказ о’ш да ти дам? Ви’ш овај камен? Сад ћу да заврљачим овај камен горе тако високо да ће му фртал’ сата требати да падне.

Онда је дограбио огроман камен и бацио га у небо и стварно је прошло петнаестак минута пре него што им је пао пред ноге.

– Ај’ сад ти – рекао је џин церећи се.

* Намеравао је да удари Сунђерче по глави, али онако кратковид није најбоље видео где удара.

– Ништа лакше – рекао је Сунђерче. – Само што ја нећу да се замајавам којештаријама него ћу камен да бацам тако високо да уопште неће моћи да падне.

Онда је узео камен, показао га цину, а онда га на брзину ставио у џеп у коме је држао врапца. Држао је птицу у шасти, па је брзо пустио. Врабац је још брже одлетео и није се више вратио.

– Видиш? – питао је цина.

– Тако нешто још нисам вид’о – признао је цин. – Дobar си бацач каменова, малецки, а је л’ можеш да урадиш ово?

Онда је узео други камен и тако га снажно стиснуо да се овај претворио у прах.

– Није лоше – рекао је дечак – али ја могу боље. Свако ко је јак може да смрви камен, али су потребна и снага и вештина да би се из њега исцедила вода.

Извадио је парче сира из торбака и стискао га све док није потекла сурутка.

– Е – рекао је џин. – Признајем да си победио. Ајде да се нас двојица уортачимо, па да нам нико на свету не буде раван.

– Важи – рекао је Сунђерче. – И шта ћемо сад?

– Има краљ од ове земље – рекао је џин – и има три зверке које му не дају мира. Рек’о је да ће да да велико благо и своју ћерку ако га неко ратосиља беде. Ти с’ мали и брз, па мож’ да и’ у’ватиш, а ја ћу да и’ мазнем тојагом. После делимо плен.

Не губећи часа, послали су поруку краљу и кренули пут дворца.

– Што ћеш ти да пробаш, то разумем – рекао је краљ џину. – Велик си и јак, па ћеш можда и успети. Од какве ти је помоћи овај жгољави рошавко?

– Псттт – прошапутао је џин тако да се чуло само двадесетак метара унаоколо – мали је много пргав и ако чује да га потцењиваш, срушиће ти дворац на главу.

– Није ваљда – рекао је краљ. – Па добро, можете да пробате. Једнорог, медвед и дивљи вепар су у оближњој шуми, пазите да не прођете ко сва сила света коју су звери побиле.

– Не’аш бриге – рекао је џин – за нас су ти ко лук и вода... и вода.

Пошто су обилно доручковали, Сунђерче и џин су кренули према оближњој шуми.

– Треба да имамо план – рекао је дечак. – Ти уђи у шуму и потерај звери, а ја ћу да се постарам да не побегну.

Џин се сложио и Сунђерче је остао на почетку стазе која је водила у шуму, а џин је ушао унутра.

Није прошло много кад се зачуло ломљење грања и шибља, а на шумској стази се појавио огроман медвед. Дечак се уплашио и почео да бежи, па се попео на огроман храст и пењао све док није стигао до крошње. На несрећу, на дрво је знао да се попне и медвед. На срећу, дрво је било шупље. Сунђерче се увукао у дебло. Медвед је кренуо за њим и дечак би се лоше провео да на дну шупљине није била рупа, таман да се провуче. Медвед је покушао да крене за њим и заглавио се.

У том тренутку, џин је истрчао из шуме.

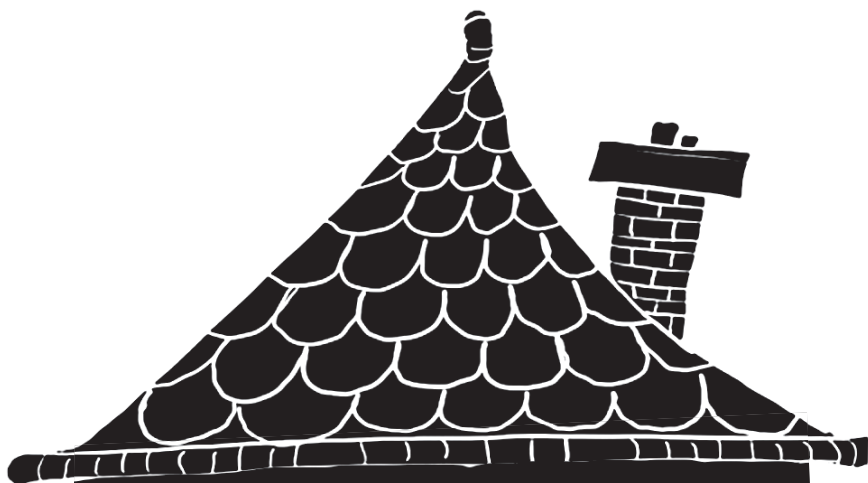
– С' вид'о медведа? – питао је. – Ја га појурио према теби.

– Не'аш бриге – рекао је Сунђерче на џинов начин. – Ено сам га затворио у храст да не побегне.

Онако заглављеног, џин је лако савладао медведа.

Однели су крзно у дворац и честитали један другом на добро обављеном послу. У дворцу су им честитали и краљ и сви дворјани редом.

Сутрадан су решили да не мењају план, пошто се овај први показао добар; џин да буде хајкач, а Сунђерче да заустави животињу. Џин је ишао у шуму, а дечак остао на шумској стази. Овога пута се догађаји нису дешавали тако брзо као претходног дана. Сунђерче је, наслоњен на храст, заспао. Пробудио га је топот копита и пред собом је угледао једнорога који је јурио према њему. У првом тренутку није могао да се помери, а једнорог није могао да одоли, послан дечак деловао је као лака мета. Ухватио је залет, Сунђерче је одскочио у последњем тренутку, а једнорогу

се рог задио у стабло тако дубоко да није могао да га ослободи. Можда би се касније и ослободио, али у међувремену је дошао цин са својом тојагом.

– Зар нисам добро смислио план? – правио се важан Сунђерче.

– Мали, ти с' чудо – рекао је цин.

И стварно је тако мислио.

Сутрадан, кад је из шуме излетео дивљи вепар, Сунђерче није имао план. Вепар га је – онакав са opakим ситним очима, огромним кљовама и нако-стрешеном длаком – уплашио више него што су му страх у кости утерали медвед и једнорог.

Немајући где, побегао је у краљевску капелу. Пре него што је стигао да затвори врата, звер је ушла за њим и онда је настала јурњава кроз клупе и преко њих, око олтара и певнице. Сунђерчету је пала на памет спасоносна идеја – зградио је столицу, раздио прозор и побегао. Док је вепар безуспешно покушавао да доскочи до прозора, дечак је брзо обишао капелу и забравио врата.

Недуго затим, дојурио је џин.

– Где га је вепар? – викао је. – Није ти ваљда побег’о?

– Ено га у капели – одговорио је Сунђерче и показао руком разбијен прозор. – Нисам имао где да га ставим, па сам га убацио унутра.

– Баш си ти један чудесан малац – дивио се џин.

Док су ишли према дворцу, џин се уморио носећи дивовског вепра.

– О’ш ли мало да ме одмениш? – питао је дечака.

– Не ја – одговорио је Сунђерче. – Моје је било да га ухватим и ја сам то обавио. Свако нека гледа своја посла.

Краљ је одржао обећање и дао им небројено благо.

Благо се лако поделило, а онда се појавио проблем. Који ће од њих двојице да буде принцезин муж?

– Ја ћем – рекао је џин. – Ја сам звери средио мојом тојагом.

– Не него је принцеза моја – рекао је Сунђерче. – Ја сам звери ухватио.

– А шта би ти с њима да их нисам мазн’о тојагом по глави?

– А шта би ти мазнуо по глави да их ја нисам ухватио?

Па су се посвађали. Пале су и тешке речи и нико није хтео да попусти. Другарство је другарство, али принцеза је принцеза.

– Хајдемо овако – предложио је краљ коме се није допадала идеја ни да му зет буде зверолики џин, ни мали пргавко с лицем пуним ожиљака од малих

богиња. – Обојица ћете ноћас спавати у принцезиним одајама, цин у кревету са принцезине десне стране, а мали у кревету са принцезине леве стране. Ако у сну принцеза буде више окренута лицем на Сунђерчеву страну, биће његова, а ако буде обрнуто, постаће цинова жена. Ако пак већи део ноћи принцеза буде окренута лицем нагоре или главом забијеном у јастуке, онда неће бити ничија него ћете морати да се задовољите благом. А ја ћу да будем целу ноћ тамо да гледам и пресудим. Да ли се слажете?

Сложили су се, с тим што Сунђерче није хтео да препусти исход случају. Прво је набрао у краљевској башти биљке које су имале леп и ароматичан мирис, па их потрпао у џепове, у недра, у чарапе и где год је могао. Онда је отишао у шуму и набрао све биље чији је мирис био одбојан, стрпао то у торбу и крадом ставио под кревет где ће спавати цин.

Принцеза није имала намеру да се уда ни за дечака, ни за цина. Решила је да остане будна целу ноћ и да буљи у плафон. Неко време је издржала, онда почела да куња и на крају заспала. Окренула се у сну лицем према цину, а овај је на то почео да се клидери као луд.

– Нећеш дуго – смејуљио се Сунђерче.

И збиља, смрад биља испод џиновог кревета успео је да продре и у принцезине снове, па се окренула на другу страну. Миомириси који су долазили са дечакове стране променили су јој сан; уместо да сања тмурне гњиле пећине, сада је видела сунцем обасјане баште у којима се боје цвећа и лептирова мешају и играју на песму распеваних птица.

У том положају остала је до јутра и краљ није имао друге до да прогласи Сунђерче за победника.

Принцеза није имала намеру да се држи договора.

– Нећу да се удам за тог простака – зајецала је кад се нашла насамо са оцем. – Радије ћу да умрем! Оче, учини нешто.

– Не брини, наћи ћу ја решење – тешио ју је краљ.

Онда је одвео цина на страну и обећао му богату награду ако га ослободи Сунђерчета. Цин је и иначе био похлепан, а како је још био бесан што га је дечко победио у такмичењу, пристао је веома лако.

Сунђерче је био паметан момак и осетио је да му се нешто спрема. Кад је увече пошао на спавање, понео је са собом тешки чекић. Око поноћи, врата његове собе су се отворила и цин је ушао на прстима,

носећи тешку секиру којом је хтео да искасапи Сунђерче. Сунђерче је био спреман, и чим је џинова нога прешла преко прага, јако ју је ударио чекићем. Не очекујући да затекне дечака будног а и зазирући од њега јер је мислио да је он опаснији него што јесте, побегао је главом без обзира и нико више никада није чуо за њега.

Онда је Сунђерче три пута снажно ударио чекићем о под, што је пробудило све у палати па су слуге, стражари и дворјани појурили у дечакову собу да виде шта се то чује. Краљ је стигао последњи; он није ни спавао очекујући да му џин донесе добре вести, па му је утолико било теже што види Сунђерче живо и здраво.

– Ма ништа није било – рекао је овај седећи у кревету. – Неко је залутао у моју собу, па сам три пута куцнуо прстом о зид да му покажем како је кревет заузет. Добро је што нисам, онако из сна, лупио песницом, ништа вам од овог зида не би остало!

Сада јадан краљ није знао шта да ради. С једне стране, мучио га је страх од Сунђерчета, а с друге, није знао како да изађе на крај са кћерком која је још увек одбијала да се уда за момка и претила да ће да скочи са највише куле.

У том тренутку је из суседног краљевства стигла објава рата и краљу је пао камен са срца, мада би по свему то требало да му сасвим поквари расположење.

– Знаш шта, Сунђерче – рекао је. – Као мој будући зет, требало би да ме ослободиш беде. Изазови непријатељског краља на двобој.

Сунђерчетова слава стигла је и до суседног краљевства*, па је тамошњи краљ позив на двобој глатко одбио.

– Онда добро – уздахнуо је краљ, сасвим на крају живаца – као мој будући зет сад ћеш да седнеш на коња, поведеш моју војску у јуриш и очекујем од тебе да наша краљевина не буде поражена.

Сунђерче никад у животу није јахао и појма није имао како се ратује. Да ствар буде гора, дали су му коња који је био намћор и није подносио никога, а број коњушара које је изуједао и изритао није могао да се наброји на прсте краљевске страже.

Сунђерче је наредио да коња одведу до ивице шуме која је делила краљевство од суседног и вежу га за дрво. Није имао ни најмању намеру да узјаше и поведе војску у јуриш. Штавише, планирао је да неопажено шмугне чим му се укаже прва прилика. Таман да нареди војницима да они узјашу и крену, он ће за њима чим нешто обави, кад се појавише извидници. Успаничено су викали да непријатељска војска само што није избила на ивицу шуме, а огромна је, страшна је и дивља је. Па су побегли. Разбежали су се и војници и Сунђерче је остао сам. Толико се уплашио да није знао шта да ради, па је скочио коњу на леђа и не помишљајући на то да је овај везан, почео да га мамуза великим и оштрим мамузама. Коњ се помамио, покушао да збаци јахача са леђа, али се Сунђерче толико чврсто држао за седло да је био

* Див је тамо свратио на путу ка својој шуми, па свашта напричао.

као залепљен. Коњ је онда ишчупао из земље дрво за које је био везан и појурио право ка непријатељским редовима.

Из перспективе непријатеља, изгледало је као да неко на њих јуриша у пуном галопу носећи цело дрво као буздован, па је још нестрпљив да стигне јер стално мамуза коња. Призор је био збиља страшан и непријатељски војници се разбежаше. Сунђерчетов коњ наставио је да галопира напред све док није ушао у напуштен непријатељски логор и ту стао сав без трунке снаге.

Сунђерче онда сјаха, покупи и у шаторима предмете од вредности које је могао да нађе. Онда је одсекао узду везану за дрво, узхајао коња, који је сада био сасвим миран и послушан, и одјахао назад у дворац.

Краљ се обрадовао што је непријатељска војска разбијена и, истовремено, схватио да је Сунђерче неко коме не треба бити непријатељ. Понудио му је пола краљевства у замену за пристанак да се принцеза не уда за њега и Сунђерче се сложио.

Сунђерче се после оженио девојком која је, иако није била принцеза, била веома лепа.

Њихово венчање је прослављено великом помпом и живели су заједно веома срећно до краја живота*.

* Врло брзо после крунисања Сунђерче је у дворац позвао своје родитеље. Био је то веома дирљив сусрет: Сунђерче је оца ослободио обавезе плаћања пореза, а отац није дао Сунђерчету двадесет и пет по туру што је побегао од куће.

**РОСЕЛА
КОЈА ЈЕ ВОЛЕЛА
РОТКВИЦЕ**

